

CIÈNCIA CIUTADANA EN TEMPS DE PANDÈMIA

Susanna Priest

El terme *ciència ciutadana* és sens dubte atractiu, especialment per a tots els que advoquem des de fa temps per un augment de la participació pública en la ciència. La ciència ciutadana sol referir-se a projectes en els quals persones no científiques realitzen part del treball necessari per a recollir dades científiques, sovint en contextos d'investigació mediambiental. Aquesta participació proporciona voluntaris per al projecte i al seu torn recompensa la seua ajuda amb oportunitats de participació educatives. El laboratori d'ornitologia de la Universitat Cornell va ser un dels primers models americans de participació ciutadana. En els seus projectes es continua reclutant un exèrcit dispers d'observadors d'ocells i altres ciutadans no científics per a ajudar en la investigació sobre la població d'ocells i altres qüestions relacionades.

Però l'expressió *ciència ciutadana* també evoca la idea d'una espècie de democràcia participativa al servei de la ciència, la qual cosa permet l'aparició de noves idees i l'atenció i la discussió sobre les implicacions polítiques des del primer moment (o, com vam aprendre a dir més tard, *upstream*, riu amunt). També podria fer-nos pensar en una ciència que opera més clarament al servei de la societat, triant els objectius d'investigació a partir de les opinions dels seus ciutadans (com a membres de la comunitat). Aquest fil de pensament acosta la ciència ciutadana a la idea d'una investigació participativa basada en la comunitat, en la qual els objectius científics queden definits en part per les comunitats externes al procés exclusivament científic. Les *science shops* en les universitats, més freqüents a Europa que als Estats Units, són altres cosins pròxims en els quals els científics permeten que la comunitat suggerisca problemes d'investigació que reflectisquen les seues pròpies necessitats.

Aquest número de MÈTODE presenta una sèrie de casos que il·lustren tant el concepte com els seus diferents objectius, que conformen un ambiciós pla per al futur. És possible motivar els participants més joves a considerar trajectòries professionals alternatives, i així augmentar potencialment la diversitat en algunes disciplines. El pla implica expandir les fronteres de coneixement en comunicació, educació i política, així com en la ciència en si mateixa. I aquests casos són només alguns exemples.

Què és un «ciutadà» i en quin sentit pot «fer ciència»? En les primeres publicacions científiques, la majoria d'autors eren cavallers amb un cert estatus. Haurien de ser-ho també els científics ciutadans de la nostra era? Per descomptat, aquesta opció no sembla correcta ni justa. Però al mateix temps, la idea que «qualsevol» pugui fer ciència tampoc sembla del tot ideal. Tant l'experiència com l'autoritat científica continuen sent importants, especialment en temps de canvi climàtic i COVID, en els quals la desinformació sembla desfermada i potencialment mortal. Tenint això en compte, quin és el paper dels «científics i les científiques ciutadanes»? Com podem equilibrar la necessitat de rigor científic amb la necessitat d'implicar la comunitat (en totes dues direccions)?

No hi ha una resposta clara.

El concepte de ciència *ciutadana* (o *amateur*, anteriorment) implica tensions al voltant de la naturalesa social de la veritat científica, tant per la part «ciutadana» com per la part «científica». Com Bryan Wynne va argumentar en el seu famós article de 1989 sobre

la cria d'ovelles post-Txernòbil, els científics tenien un tipus d'habilitats, però altres persones (els grangers) en tenien d'altres, com el seu coneixement dels cicles vitals de les ovelles, les estacions, les pastures i els mercats. Les solucions per a controlar la contaminació per radiació en les granges ovines requerien els dos tipus de coneixements.

I, així i tot, la veritat científica es continua establint per consens científic, no sobre la base de l'opinió ni la participació pública. En aquests temps de «fets alternatius» en els quals podria semblar que cadascú pot construir-se la seua pròpia realitat, ajudats en gran manera per les dinàmiques de les xarxes socials, se'ns obliga a defensar contínuament l'autoritat de la ciència. Per a això, necessitem aliats. Crec que una forma productiva de pensar en els «científics ciutadans» és que són, o poden ser, exactament els aliats que necessitem per a connectar la societat amb el fruit del coneixement científic. També hauríem de considerar els científics ciutadans no sols com recopiladors d'informació per a ús dels «vertaders» científics, sinó també com a líders d'opinió comunitaris sobre qüestions científiques. ☺

SUSANNA PRIEST. Directora de *Science Communication: Linking Theory and Practice*.